

УДК 94 (477.83/.86)

Ігор Пилипів

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

Руслан Делятинський

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету,
Інститут історії Церкви Івано-Франківського
богословського університету імені Св. Івана Золотоустого*

Станиславівський період життя і служіння Миколая Чарнецького

У статті проаналізовано дитячі, юнацькі та молоді роки життя і діяльності Миколая Чарнецького, коротко охарактеризовано його родинне походження і виховання, навчання в 6-класній школі в Тлумачі. Особливий акцент зроблено на три «станиславівські періоди» (1896–1904, 1910–1919, 1920–1922 роки), під час яких він, зокрема, навчався в Станиславівській гімназії, діяв як професор богословського ліцею і духівник семінарії та, врешті, як чернець-місіонер у заснованому в місті осередку монастиря Чину Отців Редemptористів.

***Ключові слова:** родина, школа, гімназія, богословський ліцей, духовна семінарія, духівник, професор семінарії, Чин Найсвятішого Ізбавителя, місіонер, редemptорист.*

Актуальність проблеми обумовлюється, зокрема, відзначенням 130-літнього ювілею владики Миколая Чарнецького (проголошеного блаженним Папою Іваном Павлом II у 2001 р.), що спонукає звернути особливу увагу на дослідження його життєвого шляху. В сучасній історіографії його особа найбільше асоціюється із Чином Найсвятішого Ізбавителя (або Отців Редemptористів) та унійною акцією на Волині у 1920–1930-х роках.

Отож, цілком природно, що нещодавно, 12 грудня 2014 р., Львівська Провінція Чину Найсвятішого Ізбавителя в Україні організувала та провела ювілейну конференцію «Шлях до святості: життя і діяльність Блаженного Миколая Чарнецького»¹, учасником якої був також автор цих рядків². З огляду на це, змушений зауважити, що значна частина положень даної статті буде повторювати результати попереднього дослідження цієї проблеми.

Водночас підкреслимо, в сучасній історіографії наразі маловідомою залишається ціла «станиславівська епоха» в житті Миколая Чарнецького,

¹ Детальніше див.: Шлях до святості: життя і діяльність Блаженного Миколая Чарнецького: Матеріали наукової конференції (Львів, 12 грудня 2014 р.). – Львів: Скриня, 2014. – 252 с.; «Шлях до святості» (дата публікації: 09.11.2014) // Львівська Провінція Чину Найсвятішого Ізбавителя в Україні: [електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.cssr.lviv.ua/news/?article=1422> [зчитано: 13.12.2014].

² Делятинський Р. Життя і служіння Миколая Чарнецького в Станиславові (1910-1922 рр.) // Шлях до святості – життя і діяльність блаженного Миколая Чарнецького: матеріали наукової конференції / Упорядник о. Р.Піх. – Львів: Скриня, 2014. – 252 с. – С.14-43.

що включає три періоди його біографії (1896–1904, 1910–1919, 1920–1922 роки).

Історіографія проблеми. Особистість блаженного, звичайно, вже викликала науковий інтерес дослідників його життя. Так, спершу серед українських діаспорних істориків о. А. Г. Великого ЧСВВ³, Г. Лужницького⁴, о. Ю. Федоріва⁵, котрі у своїх фундаментальних працях з історії Церкви в Україні згадували передусім про його діяльність як Апостольського візитатора для греко-католиків на Волині, Поліссі та Підляшші. Окремі факти з біографії Миколая Чарнецького містяться в контексті характеристики професорсько-викладацького складу Львівської Богословської академії у збірнику матеріалів «Світильник істини»⁶. Одні із перших коротких біографічних нарисів про владу Миколая Чарнецького опублікували в історико-мемуарних збірниках М.Г.Марунчак⁷, о. А. Пекар ЧСВВ⁸, а також автори «Енциклопедії українознавства»⁹. Короткий нарис опублікував у своїх мемуарах В. Макар, член ОУН, який в юнацькі роки виховувався в бурсі св. Миколая в Станиславові, де частим «гостем» був Миколай Чарнецький¹⁰.

Невдовзі більш ґрунтовний біографічний нарис «Николай Чарнецький ЧНІ, Єпископ-Ісповідник» видав один із співслужителів блаженного в Чині Редемптористів – о. Стефан-Йосиф Бахталовський¹¹. Ґрунтуючись переважно на усних спогадах декількох сучасників, власних інтерв'ю та деяких тогочасних публікаціях, він детально висвітлює у першому розділі книги ранній період життя Миколая Чарнецького аж до його вступу до Чину, а в наступних розділах характеризує період його формації та праці вже як редемпториста¹². Детальний біографічний нарис про владу Миколая Чарнецького «Апостол з'єдинення наших часів» написав також у формі власних спогадів, без покликань на додаткові джерела, о. Р.Бахталовський ЧНІ, рідний брат попереднього біографа блаженного¹³. Попри мемуарно-публіцистичний характер цих видань, що

³ Великий А.Г. З літопису християнської України: Церковно-історичні радіолекції з Ватикану. – Т.ІХ: XX ст. – Рим, 1977. – 275 с.

⁴ Лужницький Г. о. д-р. Українська Церква між Сходом і Заходом: нарис історії Української Церкви. – 2-е вид., виправлене. – Львів: Свічадо, 2008. – 640 с.

⁵ Федорів Ю., о. д-р. Історія церкви в Україні. – Торонто, 1967. – 362 с.

⁶ Світильник істини: Джерела до історії Української Католицької Богословської Академії у Львові 1928-1929-1944. Частина перша / Матеріали зібрав і опрацював д-р П.Синиця. – Торонто – Чикаго: Накладом студентів Богословської Академії, 1973. – С.162, 170, 174, 175, 198, 271, 272, 286-289, 490, 551-554, 560, 562, 563, 566, 569, 573, 576, 580-584, 587-591.

⁷ Марунчак М.Г. Ісповідник Кир Миколай Чарнецький // Городенщина: історично-мемуарний збірник / Зредагував М.Г.Марунчак. – Нью-Йорк – Торонто – Вінніпег, 1978. – С.623-624.

⁸ Пекар А., о. ЧСВВ. Великий праведник – владика Микола Чарнецький, ЧНІЗб (1884-1959) // Альманах Станиславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Том II / Редактор-упорядник М.Климишин. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, 1985. – С.379.

⁹ Чарнецький Миколай (1884–1959) // Енциклопедія українознавства. Словникова частина : в 11 т. / Гол. ред. В.Кубійович. – Париж – Нью-Йорк, 1984. – Т.10. – С.3694-3695.

¹⁰ Макар В. Пройдений шлях: Спомини. Т.1. Від Бистриці до Бугу (1911–1929). – Торонто: Гомін України, 1983. – 456 с. – С.71.

¹¹ [Бахталовський] о. Стефан Йосиф ЧНІ. Николай Чарнецький ЧНІ, Єпископ-Ісповідник. – Йорктон, Саскачеван, Канада: Друкарня Голосу Спасителя, 1980. – XXXII + 281 с.

¹² [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.1-29.

¹³ Бахталовський о. Роман ЧНІ. Апостол з'єдинення наших часів: Спогади. – Львів: Добра книжка, 2001. – 224 с.

спричинив деякі «погрішності» у висвітленні окремих фактів (це, власне, може бути навіть предметом окремої джерелознавчої розвідки), автори цих нарисів достатньо детально описали, зокрема, «станиславівський» період життя Миколая Чарнецького.

В незалежній Україні з'явилися нові передумови для об'єктивного дослідження історії УГКЦ. У рамках науково-дослідної програми «Образ сили духу: жива історія підпільного життя УГКЦ (1946–1989)» Інституту історії Церкви Українського Католицького університету, розпочалося вивчення не тільки періоду «підпілля» УГКЦ, але й дотичного міжвоєнного часу¹⁴. Ці матеріали згодом були використані для беатифікаційного процесу мучеників УГКЦ, проголошених блаженними Папою Іваном Павлом II у червні 2001 р.¹⁵. Серед них був і Миколай Чарнецький. Власне, завдяки такій активній науково-дослідній праці з'явилися перші узагальнюючі дослідження про блаженного у формі науково-популярних й енциклопедичних статей-нарисів, популярних брошур тощо¹⁶. Втім, слід зауважити, попри наявність значної джерельної бази та історіографії, в окремих сучасних публікаціях ще продовжують траплятися помилкові твердження щодо фактів біографії Миколая Чарнецького, зокрема, щодо його навчання нібито в духовній семінарії в Станиславові у 1904–1909 рр.¹⁷; відсутні дані про його перебування в монастирі Отців Редemptористів у Станиславові у 1920–1922 рр.¹⁸. Значним внеском у вивчення його біографії стала вище згадана наукова конференція «Шлях до святості...»

¹⁴ Див.: о. Гудзяк Б. Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2000. – Ч.2. – С.5-9.

¹⁵ Див.: Церква мучеників / Упорядник О.Турій. – 2-е вид., виправлене. – Львів: Свічадо, 2007. – 56 с.; Блаженні Священномученики Редemptористи Львівської Провінції Чину Найсвятішого Ізбавителя. – 3-є видання. – Львів: Видавничий відділ Отців Редemptористів «Місія Христа», 2006. – 55 с.; Редemptористи: фільм у 2-х серіях. Автор сценарію і режисер А.Цимбал / УГКЦ. Львівська Провінція ЧНІ. – ТВ «Алилуя», 2006. – 160 хв.

¹⁶ Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. – Тернопіль: Просвіта, 2000. – 244 с.; Цар І. Наш український Чудотворець Блаженний Владика Миколай Чарнецький. – 3-є вид., змін і допов. – Львів: Стрім, 2002. – 84 с.; Блаженний священномученик Миколай Чарнецький (1884-1959) // Редemptористи 90 літ в Україні / Упорядник о. Я.Приріз. – Львів: Видавничий відділ Отців Редemptористів «Місія Христа», 2003. – 276 с. – С.77-88; Бубній М., ерм. ЧНІ. Редemptористи візантійсько-українського обряду у Львівській митрополії УГКЦ в 1913 – 1939 роках (Магістерська праця написана для семінару з Історії Церкви під керівництвом о. д-ра Едварда Ноцуна ЧНІ) / Переклад з польської с. Клари-Надії Кобелях Згромадження св. Вінкентія. – Львів: Монастир Св. Альфонса, 2003. – XI + 203 + фотоальбом 40 с.; Блаженний Священномученик Миколай Чарнецький (1884-1959) // Редemptористи Львівської Провінції: [електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.cssr.lviv.ua/saints/mykolay-charnetskyu/> [10.07. 2014]; Блаженний Священномученик Миколай Чарнецький (1884-1959) // Храм Блаженного Миколая Чарнецького УГКЦ: [електронний ресурс] – режим дступу: <http://charnetskyj.org.ua/mykolaj-charnetskyj> [10.07. 2014]; Лабінська Катерина. Український чудотворець Миколай Чернецький [13 липня 2010, 14:47 | Події та люди] // Релігійно-інформаційна служба України: [електронний ресурс] – режим дступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/36456/ [10.07. 2014]; Миколай (Чарнецький) // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії: [електронний ресурс] – режим дступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Миколай_\(Чарнецький\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Миколай_(Чарнецький)) [10.07. 2014];

¹⁷ Див. і порівн.: Цар І. Наш український Чудотворець... – С.4-5. Його твердження ґрунтуються на основі: Пекар А. Великий праведник – владика Микола Чернецький... – С.379; Марунчак М. Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Макар В. Пройдений шлях... – С.72. Спростування цих фактів – див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.8; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.11.

¹⁸ Див.: Марунчак М.Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Пекар А. Великий праведник – владика Микола Чернецький... – С.379; Макар В. Пройдений шлях... – С.72.

(12 грудня 2014 р.), матеріали якої допомагають дещо деталізувати та «упорядкувати» окремі фрагменти життєвого шляху блаженного¹⁹. Водночас, підкреслимо, досі так і не опубліковано ґрунтовної монографії, присвяченої життю і діяльності блаженного Миколая Чарнецького.

Метою даної статті є вивчення окремої сторінки біографії блаженного Миколая Чарнецького, а саме – його «станиславівської» епохи, що включає три періоди: навчання у державній вищій гімназії з польською мовою навчання (1896–1904 рр.), служіння на посаді професора богословського ліцею ім. Св. Івана Золотоустого і духівника духовної семінарії (1910–1919 рр.) та, врешті, служіння на посаді «міністра» (заступника ігумена) монастиря-філії Чину Найсвятішого Ізбавителя (1920–1922 рр.).

Для об'єктивного висвітлення проблеми автор дещо розширив джерельну базу дослідження, до якої, крім вище згаданих публікацій мемуарного характеру (отців Стефана-Йосифа та Романа Бахталовських ЧНІ), додано матеріали окремих архівних справ²⁰, періодики²¹, статистичних збірників²². В цілому, виявлені джерела на підставі їх критичного аналізу, а також використання інших методів дослідження, зокрема, біографічного, просопографічного та мікроісторичного аналізу²³, стануть достатньо доброю основою для об'єктивного висвітлення окреслених періодів біографії блаженного Миколая Чарнецького.

¹⁹ Див.: Шлях до святості: життя і діяльність Блаженного Миколая Чарнецького: Матеріали наукової конференції (Львів, 12 грудня 2014 р.). – Львів: Скриня, 2014. – 252 с.

²⁰ Див.: ДАІФО. – Ф.292, оп.1, спр.126 (Журнал оцінок учнів 1-8 класів за 1-2 півріччя 1896/97 навчального року). – 332 арк.; ДАІФО. – Ф.292, оп.1, спр.149 (Журнал оцінок учнів 1-8 класів за 1-2 півріччя 1896/97 навчального року). – 469 арк.; ДАІФО. – Ф.2, оп.1, спр.933 (15.04.1929 – 12.06. 1930 рр. Списки викладачів Станіславської духовної семінарії). – 7 арк.; ДАІФО. – Ф.68, оп.2, спр.64 (16.09.1924 – 6.06.1928 рр. Листування з повітовими управліннями державної поліції про встановлення діяльності монахів-редемптористів – членів бельгійського релігійного ордену). – 37 арк.; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.139; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.756а (10.03. 1909 – 20.03. 1912 рр. Протоколи засідань Єпископської Консисторії). – 138 арк. – 138 арк.

²¹ Див., наприклад: Вісник Станиславівської єпархії. – Станиславів, 1909, ч. X-XI, с.143.

²² Див.: Schematismus universi cleri graeco-catholicae Dioecesis Stanislaopoliensis pro Anno Domini 1906. – Stanislaopoli, 1906. – 133 s.; Schematismus universi cleri graeco-catholicae Dioecesis Stanislaopoliensis pro Anno Domini 1908. – Stanislaopoli, 1908. – 92 s.; Schematismus universi cleri graeco-catholicae Dioecesis Stanislaopoliensis pro Anno Domini 1912. – Stanislaopoli, 1912. – 93 s.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1906. Річник XXI. – Станиславів, 1906. – 307 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1909. Річник XXIV. – Станиславів, 1909. – 235 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1911. Річник XXVI. – Станиславів, 1911. – 335 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1913. Річник XXVIII. – Станиславів, 1913. – 337 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник XXX. – Станиславів, 1925. – 325 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1927. Річник XXXI. – Станиславів, 1927. – 162 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1929. Річник XXXII. – Станиславів, 1929. – 186 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1931. Річник XXXIV. – Станиславів, 1931. – 193 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1935. Річник XXXV (?). – Станиславів, 1935. – 213 с.; Шематизм всего клира греко-католицкої Єпархії Станиславівської на рік Божий 1938. Річник XXXVI (?). – Станиславів, 1938. – 216 с.; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – 450 с.

²³ Характеристику цих методів – див.: Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007. – С.247-251.

Миколай Чарнецький народився 14 грудня 1884 р. у селі Семаківці Городенківського повіту, в убогій селянській родині Параски (з Притоцьких) і Олекси Чарнецьких, що були у наймах та під опікою родини місцевого пароха о. Йосифа Каратницького (1826–1904)²⁴. Власне, саме ця священнича родина, як влучно підкреслює сучасна дослідниця О. Пушак, відіграла особливу роль у вихованні, становленні особистості й світогляду та виборі життєвого шляху юного Миколи Чарнецького²⁵. Його мати Параска, «всиновлена» дружиною пароха у трирічному віці, навіть після одруження з Олексою залишалася служницею в домі Каратницьких, завдяки чому Микола та вісім його братів і сестер проводили «на плебанії» дуже багато часу. Дружина священника подбала про те, щоб Миколу прийняли на навчання у 6-класну школу в Тлумачі, де юним учнем заопікувався інший родич, племінник Каратницьких – о. Порфирій Ступницький (1847–1926)²⁶, місцевий парох і декан. Згодом, коли в Каратницьких у молодому віці помер їхній єдиний син – о. Омелян (1850–1899), парох Загвіздя і Станиславівський декан²⁷, то «пані їмость» старалася вплинути на юного Миколу Чарнецького так, щоб він погодився стати в найближчому майбутньому священником²⁸.

Після закінчення школи в Тлумачі Микола Чарнецький у 1896 р. вступив до вищої гімназії з польською мовою навчання у Станиславові й, за сприяння згаданого о. Омеляна Каратницького, поселився в бурсі св. Миколая, настоятелем якої був о. Михайло Семенів (1848–1923)²⁹, катехит гімназії для учнів греко-католиків³⁰. Так розпочався перший «станиславівський» період життя Миколая Чарнецького.

Під час навчання в Станиславівській гімназії у 1896–1904 рр. він відзначився позитивними результатами в навчанні практично з усіх предметів, що засвідчено в «журналі успішності класу»³¹. Високі оцінки,

²⁴ Марунчак М.Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С. 623-624; [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.2; Пекар А. Великий праведник – владика Микола Чернецький... – С. 379; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С. 8; ДАІФО. – Ф.292, оп.1, спр.126 (Журнал оцінок учнів 1-8 класів за 1-2 півріччя 1896/97 навчального року). – 332 арк. – арк.8. Детальніше коротку біографічну довідку про о. Йосифа Каратницького – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – С. 309.

²⁵ Див.: Пушак О. Родина, дитячі роки та шкільна освіта владика Миколая Чарнецького // Шлях до святості – життя і діяльність блаженного Миколая Чарнецького: матеріали наукової конференції / Упорядник о. Р.Піх. – Львів: Скриня, 2014. – 252 с. – С. 7-10.

²⁶ Детальніше коротку біографічну довідку – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – С. 369.

²⁷ Детальніше коротку біографічну довідку – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – С. 309.

²⁸ Пушак О. Родина, дитячі роки та шкільна освіта владика Миколая Чарнецького // Шлях до святості... – Львів. 2014. – С. 7-10.

²⁹ Детальніше коротку біографічну довідку – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – С. 361.

³⁰ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С. 3-4; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С. 9-10.

³¹ Детальніше див.: ДАІФО. – Ф.292, оп.1, спр.126 (Журнал оцінок учнів 1-8 класів за 1-2 півріччя 1896/97 навчального року). – 332 арк. – арк.8; ДАІФО. – Ф.292, оп.1, спр.149 (Журнал оцінок учнів 1-8 класів за 1-2 півріччя 1896/97 навчального року). – 469 арк. – арк.455;

які отримував Микола Чарнецький з багатьох предметів, на думку О. Пушак, свідчать про те, що він здобув добру і ґрунтовну базову освіту, а також те, що мав особливий інтерес до окремих предметів, зокрема релігії³². Він також здобув ґрунтовне релігійне виховання, зокрема, під впливом катехита о. М. Семеніва й тогочасного молодого співробітника катедри о. Григорія Хомишина (1867–1945), від яких навчився особливої пошани до церковних Богослужінь й інших обрядів та набожності до свого покровителя св. Миколая³³. У сфері суспільно-політичних поглядів юного Миколи Чарнецького, можемо припустити, імовірно, під впливом катехита гімназії о. М. Семенова, який відверто висловлював свої політичні переконання, могли сформуватися певні «москвофільські симпатії», про що знаходимо побічні свідчення його біографа о. Р.Бахталовського³⁴. Однак, в цілому, на час навчання в гімназії в Станиславові у світогляді Миколи Чарнецького, на нашу думку, переважали релігійні установки і цінності, тоді як суспільно-політичні погляди мали, скоріш за все, другорядне значення. Цю тенденцію підтверджує його майбутній вибір – рішення стати священником.

Певний вплив на формування особистості Миколи Чарнецького могли справити його гімназійні товариші. Так, одним із найкращих товаришів у гімназії та бурсі, очевидно, був Василь Баран (1880–1945?), пізніше також доктор богослов'я та професор духовної семінарії в Станиславові³⁵. Серед інших відомих учнів гімназії, що могли товаришувати з Миколою Чарнецьким, були Іван Лятишевський (1879–1957)³⁶, згодом – доктор богослов'я, професор духовної семінарії і єпископ-помічник в Станиславові, Степан Витвицький (1884–1965)³⁷, згодом – державний секретар закордонних справ ЗУНР, член УНДО і майбутній президент УНР «в екзилі», та Дмитро Вітовський (1887–1919), пізніше – полковник легіону УСС, начальний комендант УГА і державний секретар військових справ ЗУНР³⁸.

Після складання випускного іспиту («матури») в гімназії влітку 1904 р. Миколай Чарнецький вирішив вступити на богословські студії. Оскільки на той час в Станиславові духовної семінарії ще не було засновано, і кандидати духовного стану мусили вступати до генеральної семінарії у Львові або папської руської колегії в Римі³⁹, тоді четвертий

³² Пушак О. Родина, дитячі роки та шкільна освіта владики Миколая Чарнецького // Шлях до святості... – Львів. 2014. – С.13.

³³ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.9-11.

³⁴ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.10, 17, 27-28.

³⁵ Порівн.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.10; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330а (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 1). – арк.42; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.269.

³⁶ Детальніше коротку біографічну довідку – див.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885-1938): англійською мовою. – Львів: Місіонер, 2002. – С.328.

³⁷ Детальніше коротку біографічну довідку – див.: Мельничук Б. Витвицький Степан Порфирівич // Тернопільський енциклопедичний словник: в 4-х т. / ред. кол.: Г.Яворський та ін. – Тернопіль: Збруч, 2004-2010. – Т.1: А-Й. – 2004. – С.263.

³⁸ Див.: Пушак О. Родина, дитячі роки та шкільна освіта владики Миколая Чарнецького // Шлях до святості... – Львів. 2014. – С.11.

³⁹ Детальніше див.: Делятинський Р. Станиславівська греко-католицька духовна семінарія у 1907 – 1918 рр.: становлення і розвиток // Spheres of Culture. Volume 8. – Lublin, 2014. – S.308-317.

Станиславівський єпископ Григорій Хомишин (хіротонізований та інтронізований 16 червня 1904 р.⁴⁰), прихильно сприйнявши прохання Миколая Чарнецького, направив його на богословські студії до Риму⁴¹. Восени 1904 р. він прибув до Риму, де поселився в папській руській колегії при церкві св. Мучеників Сергія і Вакха й розпочав філософсько-богословські студії в університеті Конгрегації поширення віри. Його наставниками в Римі свого часу були ректори колегії о. Адріан Давида ЧСВВ та о. Лазар Березовський ЧСВВ, духівники о. Лука Іванців ЧСВВ та о. Павло Демчук ЧСВВ⁴². Серед його товаришів під час студій в Римі були Омелян Ковч, Стефан Оробець, згодом також Стефан-Йосиф Бахталовський, Юліан Гранковський та Семен Круцько⁴³. Після завершення студій в Римі 1909 р. Миколай Чарнецький повернувся до Станиславова.

Після відповідних реколекцій молодий богослов був підготовлений до прийняття свячень. Так, 18 і 21 вересня 1909 р. у Станиславові єпископ Григорій Хомишин уділив Миколаю Чарнецькому субдияконат і дияконат⁴⁴, тобто нижчі ступені перед ієрейськими свяченнями. Щодо часу його рукоположення на священика, слід зауважити, виявлено суперечливі відомості. Так, загальноприйнятою в історіографії датою ієрейських свячень Миколая Чарнецького, що ґрунтується, очевидно, на даних офіційного «Шематизму...»⁴⁵, вважають 2 жовтня 1909 р.⁴⁶; лише біограф блаженного о. Р.Бахталовський ЧНІ вказує дату ієрейських свячень 3 жовтня 1909 р.⁴⁷; тим часом в офіційному виданні «Вістник Станиславської єпархії» зафіксовано ще іншу дату – 31 жовтня 1909 р. в Циганах Скальського деканату, Борщівського повіту⁴⁸. Серед його «товаришів в ординарії», тобто свяченнях, біограф о. Р. Бахталовський згадує о. Чеховського та о. Дрогомирецького⁴⁹; тим часом, за даними офіційного «Вістника...», одночасно із М. Чарнецьким ієрейські свячення від єпископа Г. Хомишина отримали, крім згаданого Стефана Чеховського,

⁴⁰ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – С.20.

⁴¹ [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.8; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.11.

⁴² Див. і порівн.: [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.8; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.11-12; Макар В. Пройдений шлях... – С.72; Schematismus universi cleri graeco-catholicae Dioecesis Stanislavopolitensis pro Anno Domini 1908. – Stanislavopolis, 1908. – 92 s. – S.78; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1909. – С.198.

⁴³ Див. і порівн.: Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1906. – С.257; Schematismus... Dioecesis Stanislavopolitensis pro Anno Domini 1906. – S.115; Schematismus... Dioecesis Stanislavopolitensis pro Anno Domini 1908. – S.78; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1909. – С.198.

⁴⁴ Вістник Станиславівської єпархії. – Станиславів, 1909, ч. X-XI, с.143.

⁴⁵ Порівн.: Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.279; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1909. – С.187 (список рукоположених за 1908 р., без вказівки дати – число і місяць); Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1911. – С.286 (список рукоположених за 1910 р., без вказівки дати – число і місяць). Оригінального видання «Шематизму...» за 1910 р., в якому повинен міститися список рукоположених за 1909 р., не виявлено.

⁴⁶ Див. і порівн.: [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.13; Марунчак М. Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Макар В. Пройдений шлях... – С.72; Цар І. Наш український Чудотворець... – С.4-5.

⁴⁷ Див.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15.

⁴⁸ Вістник Станиславівської єпархії. – Станиславів, 1909, ч. X-XI, с.143.

⁴⁹ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15.

також богослови Микола Луцький, Яків Тарнавський, Стефан Яськевич; тоді як згаданий Богдан Драгомирецький отримав рукоположення раніше, 10 жовтня в Станиславові⁵⁰. Отже, дата ієрейських свячень Миколая Чарнецького потребує певного уточнення та підтвердження на основі інших джерел, основним з яких може стати офіційна грамота свячень від єпископа.

Свою першу після свячень Літургію (приміцію) неопресвітер Миколай Чарнецький відслужив у рідному селі Семаківці⁵¹. Після цього він, за згодою єпископа Г.Хомишина, повернувся до Риму, щоб завершити богословські студії й захистити докторат з богослов'я⁵². Захист докторської праці з богослов'я відбувся 16 листопада 1909 р. в Римі в університеті Урбаніанум, що належав до Конгрегації поширення віри⁵³.

Восени 1910 р. молодий доктор богослов'я о. Миколай Чарнецький отримав від єпископа Г.Хомишина призначення на духівника духовної семінарії та професора фундаментальної догматики і філософії в богословському ліцеї ім. Св. Івана Золотоустого в Станиславові⁵⁴. Власне, з цього моменту починається другий «станиславівський» період життя Миколая Чарнецького, що внаслідок його «духовної еволюції» завершується вступом до монастиря Чину Редemptористів влітку 1919 р. Його «перші кроки» духівника і професора духовної семінарії досить складно відстежити, оскільки, як справедливо зазначає біограф, «сьогодні не маємо такого свідка, котрий міг би надати якийсь корисний матеріал»⁵⁵, а виявлені джерела не завжди є достатньо інформативними; проте, застосовуючи методи біографічного та «мікро-історичного» аналізу⁵⁶, спробуємо показати роль о. М.Чарнецького в духовній семінарії у контексті процесів становлення Станиславівської духовної семінарії й «обрядових реформ» єпископа Г.Хомишина.

Призначення духівником і професором семінарії молодого доктора богослов'я о. Миколая Чарнецького слід розглядати, на нашу думку, в контексті реформ єпископа Г.Хомишина. Характерно, що деякі сучасники навіть порівнювали Станиславівського «єпископа-реформатора» із Папою Григорієм VII⁵⁷. Очевидно, владика Г.Хомишин докладав значних зусиль для формування нового покоління духовенства, ідеалом якого вважав священника-целібата-місіонера, котрий має бути здатним протидіяти секуляризації, поширювати «християнсько-католицьку віру» з метою

⁵⁰ Вісник Станиславівської єпархії. – Станиславів, 1909, ч. X-XI, с.143.

⁵¹ [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.13.

⁵² Див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.13; Марунчак М.Г. Исповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Пекар А. Великий праведник – владика Микола Чернецький... – С.379; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.14.

⁵³ Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.279.

⁵⁴ Див.: Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1911. – С.294; Schematismus... Dioecesis Stanislavopolitensis pro Anno Domini 1912. – S.76; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1913. – С.295; Макар В. Пройдений шлях... – С.72; [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.14; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15.

⁵⁵ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15-16.

⁵⁶ Детальніше див.: Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007. – С.229-256.

⁵⁷ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.24.

«укріплення царства Божого в життю нашого народу»⁵⁸. Для цього в 1907 р. владика заснував семінарію, сформував склад її настоятелів і професорів та розпочав навчання перших богословів. Першим ректором семінарії був призначений о. Єремія Ломницький ЧСВВ, професорами семінарії – доктори богослов'я отці Амвросій Редкевич, Йосиф Коциловський, Василь Баран, Іван Лятишевський, Тит Галущинський та ін.⁵⁹. Ці «кадрові» призначення владика Г. Хомишина переконливо засвідчують його прагнення подбати про формування нового покоління священників-місіонерів.

Уже з перших днів своєї діяльності в духовній семінарії в Станиславові о. д-р Миколай Чарнецький розпочинає активну працю над формуванням кандидатів духовного стану. Нагадаємо, що його попередниками на посаді духівника семінарії з часу її заснування були о. д-р Т.Галущинський (1909 – 1908), який вступив до Чину Отців Василіян, і товариш з часу студій в Римі о. д-р В. Баран (1908 – 1910)⁶⁰, а на посаді професора фундаментальної догматики і філософії – о. д-р Й. Коциловський⁶¹. У ролі професора о. М.Чарнецький відзначився простотою та глибиною викладання вказаних предметів, що, замість «систематизації конструкцій», «ретельного нанизування силогізмів» і «вибудовування богословського трактату», ґрунтувалося на глибокій вірі, певному «імпресіонізмі» та житті «під візією Христової правди в міру того, як вона інтуїтивно у нього вириває»; водночас він був достатньо вимогливим щодо засвоєння знань студентами, прагнучи їх навчити обґрунтування власного знання⁶².

Однак саме на посаді духівника, за влучним визначенням одного з біографів, о. М.Чарнецький «найкраще почувався» і «творив найбільше добра», оскільки, зокрема, відіграв особливу роль у формуванні першого випуску священників-целібатів 1911 р., що, «на думку Єпископа і його оточення, було великим успіхом»⁶³. Цікаво, що критика свячень нових священників у стані целібату, розгорнута націонал-демократами та москвофілами на сторінках часописів «Діло» і «Галичанин», стосувалася переважно єпископа Г.Хомишина і ректора духовної семінарії о. Є. Ломницького ЧСВВ⁶⁴, тим часом особа духівника о. М. Чарнецького залишилась зовсім «непоміченою». Це пов'язано передусім з тим, що для згаданих критиків целібату роль духівника, очевидно, була не настільки важливою, як роль самого єпископа та ректора семінарії. Зрештою, як визнає біограф, сам «отець Миколай, шанований Єпископом за свою скромність і святість, стояв осторонь. Він не надавався до голосних справ.

⁵⁸ Послання пастирське Григорія Хомишина Єпископа Станиславівського до Духовенства і вірних своєї Єпархії «О дусі віри». – Станиславів, 1913. – С.33-35.

⁵⁹ Детальніше див.: Делятинський Р. Станиславівська греко-католицька духовна семінарія у 1907 – 1918 рр.... – С.311-313. Порівн.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15.

⁶⁰ Порівн.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15; [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.14.

⁶¹ Див.: Делятинський Р. Станиславівська греко-католицька духовна семінарія у 1907 – 1918 рр.... – С.312.

⁶² Див. і порівн.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15-16, 22; [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.14-15.

⁶³ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.16.

⁶⁴ Див.: Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет... – С.28-30.

Був тихим порадиником»⁶⁵. Проте саме духівник семінарії, слід підкреслити, справляв безпосередній вплив на духовну формацію кандидатів духовного стану. Звичайно, визначити роль о. М. Чарнецького в духовній формації цих декількох із загальної кількості кандидатів духовного стану, що вибрали стан целібату, доволі складно, оскільки їх формування відбувалося упродовж чотирьох років навчання в семінарії під впливом різних осіб та чинників. Проте, слід підкреслити, тільки духівник семінарії після серії реколекцій надавав рекомендацію до іерейських свячень, і цей обов'язок о. М. Чарнецький виконував належним чином. Він, як зазначає біограф, «усією душею був за священиками, відданими цілковито Богові», і, хоча безпосередньо не говорив про безшлюбність у своїх проповідях, «задавав лише напрям духовного життя майбутнього священика», не дозволяючи «прийняти священичий сан негідній або морально непевній особі», врешті, надавав свободу вибору під впливом «діяння ласки Святого Духа»⁶⁶.

Характеризуючи працю духівника семінарії в Станиславові, біограф зазначає, що о. Миколай Чарнецький «здобув собі скоро любов і довір'я всіх своєю лагідністю, любов'ю і покорою. Завжди був готовий другим служити. Тому до нього приходили всі питомці в своїх турботах, він всіх повчав, потішав, перестерігав... Їх духовна формація лежала йому глибоко на серці і він все робив, щоб дати їм солідну основу тієї святости життя, якою священик повинен визначатися»⁶⁷. Для духовної формації студентів-богословів духівник о. М. Чарнецький, подаючи власний приклад священичого служіння, використовував різноманітні засоби, зокрема, сумлінно виконував «рубрики» в щоденних Богослужіннях у каплиці семінарії (і навіть «на вакаціях» вдома), читав щодня часослов, проводив щотижневі «асектичні конференції», запровадив серед семінаристів практику духовних вправ розважання, поширював набожні культу Пресвятого Серця Христового та Пресвятої Євхаристії (з адорацією Найсвятіших Тайн), заснував гурток Апостольства Молитви для поширення набожності до Христа-Чоловіколюбця⁶⁸.

Водночас о. Миколай, потребуючи духовної допомоги, як стверджує біограф, «шукав духовного проводу в місцевих Отців Єзуїтів», а вплив їх духовності стає помітним у поданні семінаристам «схеми розважання»⁶⁹. Важливим у плані духовних пошуків о. Миколая стало його паломництво до Люрду, завдяки якому поступово розвинув серед семінаристів побожність до Непорочної Діви у «школі Св. Духа Людовіка Грінйона де Монтфорта»⁷⁰. Отже, своєю щоденною працею духівник семінарії справляв визначальний вплив на формування нового покоління майбутніх священиків. Позитивно оцінюючи таку працю, єпископ Г. Хомишин 17 січня 1912 р. надав о. М. Чарнецькому почесну відзнаку –

⁶⁵ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.15-16.

⁶⁶ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.26.

⁶⁷ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.15.

⁶⁸ Див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.14, 15-16; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.20-22.

⁶⁹ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.19-20.

⁷⁰ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.16. Детальніше див.: Правдиве поклоніння Пресвятій Богородиці: Св. Людовік Марія Грінйон де Монтфорт // Офіційний форум УГКЦ: [електронний ресурс] – режим доступу: <http://forum.ugcc.org.ua/viewtopic.php?t=882> [15.09. 2014].

«пелеринну-рукавці»⁷¹. При цьому, слід зауважити, в офіційній «Метриці кліру Станиславівської єпархії» було зроблено запис про призначення 24 січня 1912 р. о. Миколая «совітником Єпископської Консисторії в Станиславові»⁷²; проте ретельний аналіз «Шематизму...» та протоколів засідань консисторії не підтверджують факту призначення на таку посаду⁷³. Очевидно, о. М. Чарнецький за свою працю в духовній семінарії отримав лише почесні відзнаки.

У справі «обрядової реформи», що поступово запроваджував єпископ Г.Хомишин з метою «створення й удосконалення нового обряду, який би відокремив нашу Церкву від Сходу»⁷⁴, о. М. Чарнецький зайняв особливу позицію: з одного боку, він сприяв введенню нових релігійних практик (Апостольство Молитви, культу Пресвятої Євхаристії тощо), а з іншого – продовжував духовні пошуки, прагнучи до аскетичного життя. У цей час, на нашу думку, відбувалась певна «духовна еволюція» о. Миколая, під час якої, зокрема, під впливом здобутої в Римі богословської освіти, він прихильно сприймав нові форми «набожності», залишався відкритим до змін, можливо, недостатньо сприймаючи критику «візантійської культури». У цьому контексті дещо суперечливим виглядає твердження біографа о. Р. Бахталовського, що зміни владикою Григорієм Хомишином у літургійній та обрядовій практиці о. Миколаю Чарнецькому були «не до вподоби, бо він був вихований в любові до свого обряду», проте, зважаючи на авторитет єпископа, «з глибокого послуху мовчав», так само пізніше, «в Чині Редемптористів знову мовчав, бо від керівництва Чину в Римі вийшов наказ «виконувати літургійні приписи в кожній дієцезії і не втручатися в обрядову полеміку»...», а вже, коли став єпископом на Волині, «з великою пошаною та любов'ю прийняв чистий візантійський обряд»⁷⁵. Характеризуючи його діяльність на Волині в контексті обрядових дискусій між «окциденталістами» та орієнталістами у міжвоєнний період, сучасний дослідник О.Єгрешій зазначає, що Миколай Чарнецький, хоча й сформувався як священик значною мірою завдяки Станиславівському єпископові, проте, «як показуватиме майбутнє, «людиною Хомишина» ... так і не став», оскільки, «безсумнівно, ... виразно тяжів до орієнтальної течії в греко-католицизмі», «залишився вірним чистоті свого обряду й займав виразну (як є можна було вимагати зокрема від монаха-редемпториста) націоцентричну позицію»⁷⁶. Погоджуючись частково з цією тезою, підкреслимо, що більш очевидною, на нашу думку, є значна «духовна еволюція» о. Миколая Чарнецького щодо «обрядових справ»

⁷¹ ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.756а (10.03. 1909 – 20.03. 1912 рр. Протоколи засідань Єпископської Консисторії). – 138 арк. – арк.98-98зв.

⁷² ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.139.

⁷³ Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1913. – С.ХІХ; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.756а (10.03. 1909 – 20.03. 1912 рр. Протоколи засідань Єпископської Консисторії). – 138 арк. – арк.95-98зв., 99-110.

⁷⁴ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.24-25.

⁷⁵ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.27.

⁷⁶ Див.: Єгрешій О. Єпископ Миколай Чарнецький в обрядових дискусіях Греко-Католицької Церкви першої половини ХХ століття: спроба історичного аналізу // Шлях до святості: життя і діяльність Блаженного Миколая Чарнецького: Матеріали наукової конференції (Львів, 12 грудня 2014 р.). – Львів: Скриня, 2014. – С.115, 119.

упродовж всього його життя, в якій «станиславівський» період займає особливе місце.

У липні 1914 р. розпочалась Перша світова війна, в ході якої армія Російської імперії захопила Галичину. За увесь період світової війни російська окупація Станиславова відбувалася тричі: вперше – з 3 вересня 1914 р. до 20 лютого 1915 р., вдруге – з 4 березня до 8 червня 1915 р., а втретє – з 11 серпня 1916 р. до 24 липня 1917 р.⁷⁷. Греко-католицьке духовенство стало жертвою політичних репресій з боку обох воюючих держав. Так, напередодні та в перші дні війни австрійська адміністрація в Галичині провела арешти за підозрою в москвофільських симпатіях, внаслідок яких було ув'язнено, зокрема, одного із вихователів о. Миколая Чарнецького – о. М.Семенова⁷⁸. Невдовзі, з вересня 1914 р., російська окупаційна адміністрація також провела масові арешти й депортації, але вже за підозрою в «австрофільстві» та «мазепинстві», жертвою яких стали, зокрема, митрополит Андрей Шептицький та понад 300 священників, і лише єпископ Григорій Хомишин випадково уникнув арешту⁷⁹. У січні 1915 р. російська жандармерія в Станиславові арештувала ректора духовної семінарії о. Є. Ломницького ЧСВВ і архипресвітера капітули о. І.Гордієвського⁸⁰. Духовна семінарія була закрита, а частина її студентів продовжила навчання у тимчасовій семінарії в Кромержіжі⁸¹.

Репресії австрійської та російської адміністрацій оминули о. Миколая Чарнецького, очевидно, лише тому, що як духівник був «непоказною особою». Але цей період, як підкреслює біограф, став для нього «часом еволюції, як для багатьох людей його віку»⁸². Зрозуміло, що в умовах воєнного часу о. М.Чарнецький пройшов певну «еволюцію поглядів», однак наявні джерела та свідчення біографів не дозволяють остаточно розв'язати питання, чи це привело до «викорінення» якихось, можливо, сформованих до війни під впливом настоятеля бурси о. М. Семенова, «москвофільських симпатій» о. Миколая. Характерним в цьому плані є одне свідчення біографа о. Р. Бахталовського про те, що о. Миколай, побачивши під час «царської інвазії» випадки «відступництва від католицької віри священників-русифілів», зрозумів, що «має трудитись для українського народу», зберігаючи весь час відносно обряду доволі прокатолицькі переконання»⁸³.

Після закриття духовної семінарії в 1914 р. о. Миколай переселився зі своєї келії до єпископської палати, яку не покидав до кінця війни, й мусив шукати іншого поля для праці. Спершу він став проповідником та сповідником у катедральній церкві в Станиславові, де його «слухачами»,

⁷⁷ Адамович С. Станиславів у часи лихоліть Великої війни (1914 – 1918 рр.). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2013. – С.11.

⁷⁸ Адамович С. Станиславів у часи лихоліть Великої війни... – С.6.

⁷⁹ Див.: Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин: портрет... – С.32; Андрухів І., Лисенко О., Пилипів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект. – Івано-Франківськ; Надвірна: Надвірнянська друкарня, 2010. – С.137; ЦДІАУЛ. – Ф.146. – Оп. 8. – Спр.1919 (Список політично неблагонадійних греко-католицьких священників, 1915 р.). – арк.2-19.

⁸⁰ Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали (1899–1944). – Т.ІІ: Церква і суспільне питання. Кн.2: Листування. – Львів: Місіонер, 1999. – С.639-640.

⁸¹ Кашак І., о. д-р. Виховання Українського Греко-Католицького Священника (1882 – 1946) / Переклад з англ. О.Шпунт. – Львів: Свічадо, 2007. – С.89.

⁸² Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.17.

⁸³ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.27-28.

замість кандидатів духовного стану, стали широкі маси вірних⁸⁴. Водночас, зважаючи на тимчасову відсутність у воєнний час багатьох душпастирів, частина яких були арештовані, покликані на службу військових капеланів чи покинули парохії на лінії фронту, о. М. Чарнецький став відвідувати навколишні села поблизу Станиславова з душпастирською опікою⁸⁵.

В умовах частого переміщення лінії фронту місцеве населення переховувалося у «копанках», що внаслідок складних, несприятливих санітарних умов спричинило спалах епідемії іспанки і тифу. У цей час, як згадують його біографи, о. Миколай, відвідуючи хворих, також сильно занедужав на тиф, але невдовзі – завдяки Божій ласці, ревній молитві рідної сестри Анни, тоді Сестри Чину Служебниць Пречистої Діви Марії, та сильному організмові – поступово одужав⁸⁶.

Характеризуючи цей складний період життя о. М. Чарнецького, цікаво з'ясувати, де саме він надавав душпастирську опіку віруючим. Так, із 19 парохій Станиславівського деканату у воєнний період більший або менший час були «вакантними» аж шість – у селах Загвіздя, Крехівці, Пасічна, Посіч, Угринів Долішній, Хомяків⁸⁷. Очевидно, на сьогодні складно встановити конкретні парохії, де міг перебувати о. Миколай Чарнецький, проте «перехресний» порівняльний аналіз тимчасових «вакансій» дозволить припустити імовірність його служіння в тій чи іншій місцевості. Так, у селі Загвіздя після смерті у червні 1914 р. о. Олексія Навроцького короткий час адміністратором парохії став о. Тарас-Теофіл Турчманович, а наступним парохом – о. Теодор Процишин⁸⁸. У Крехівцях поблизу Станиславова адміністратора парохії о. Івана Чорнобривого, який перейшов до с. Чорний Потік Надвірнянського деканату, у серпні 1915 р. змінив парох о. Іван Ісаїв⁸⁹. У Пасічній після смерті довголітнього пароха о. Михайла Яцикевича (25 лютого 1914 р.) адміністратором парохії став о. Микола Бориславський⁹⁰. У Посічі, де парохом був старенький о. Володимир Редкевич (1857–1925), свого часу співслужили

⁸⁴ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.17.

⁸⁵ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.16-17.

⁸⁶ Див. і порівн.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.16-17; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.30; Макар В. Пройдений шлях... – С.72.

⁸⁷ Порівн.: Шематизм... Епархії Станиславівської на рік Божий 1913. – С.201-212; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії... – С.91, 117, 159, 161-162, 174-175, 231, 248, 253.

⁸⁸ Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.195а (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 4). – арк.30, 107; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.83; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії... – С.343, 353, 375.

⁸⁹ Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.153; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330б (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 2). – арк.128; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії... – С.280, 304.

⁹⁰ Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.196; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330а (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської епархії за 1887 – 1941 рр. Том 1). – арк.75, 133; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) епархії... – С.161-162, 276, 305.

о. Т.-Т. Турчманович та о. Іван Устияновський⁹¹, в Угринові Долішньому, де парохом з грудня 1913 р. до вересня 1919 р. був о. Михайло Снігурович, деякий час (у серпні 1915 – вересні 1917) адміністратором був згадуваний о. Т.-Т. Турчманович⁹². У Хом'якові, де парохом до квітня 1916 р. був о. Дмитро Лисий, який перейшов на парохію в Грушці Товмацького деканату, виникла вакансія, яку, за офіційним даними, лише в листопаді 1923 р. зайняв о. Андрій Федик⁹³. Отже, в усіх вище згаданих парохіях Станиславівського деканату, зважаючи на умови воєнного часу, о. М. Чарнецький також деякий час міг здійснювати душпастирське служіння.

Перша російська окупація Станиславова закінчилась у червні 1915 р., внаслідок чого виникли сприятливі умови для відкриття духовної семінарії. У липні 1915 р. студенти та викладачі Станиславівської духовної семінарії повернулись з Кромерижа до Станиславова⁹⁴. Однак тоді, з огляду на скрутне матеріальне становище і відсутність дотацій, владику Г. Хомишин тільки оголосив про можливість відновлення навчання за більш сприятливих обставин⁹⁵. Лише на початку 1916 р. відновлено навчання у Станиславівській духовній семінарії⁹⁶. В цей час о. Миколай Чарнецький повертається до своєї звичної праці духівника та професора духовної семінарії, традиційно викладаючи семінаристам фундаментальну догматику, філософію, а також «українсько-руську письменність»⁹⁷. У травні 1916 р. о. Миколай провів на основі книжки св. Людовіка Грінйона де Монтфорта «Трактат про досконале набожество до Пресвятої Діви Марії» серію проповідей про «пожертвування Ісусові через Марію»⁹⁸. У той же час він, разом з іншими настоятелями духовної семінарії – отцями А.Бойчуком, Т.Паливодою та ін., духовно опікувався «захоронковою каплицею» по вулиці Казимирівській, де часто проводив Богослужіння, проповідував і сповідав, завдяки чому учнівська молодь, за свідченнями В.Макара, отримала «тверді основи релігійного і національного виховання»⁹⁹.

Вже влітку 1916 р. внаслідок «Брусилівського прориву» Галичина знову була окупована російськими військами. Напередодні «Зелених свят»,

⁹¹ Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.195а (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 4). – арк.131; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.83, 102; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.354, 375, 377.

⁹² Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.5, 83; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.365, 375.

⁹³ Див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330в (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 3). – арк.150; ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.110; Блажейовський Д. Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії... – С.289, 333.

⁹⁴ Гузіль М. Виховання українського галицького духовенства в першому році світової війни // Альманах українських богословів. – Львів, 1923. – С.137

⁹⁵ Вісник Станиславівської Єпархії. – Станиславів, 1915. – Ч.5. – С.90-93.

⁹⁶ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.20.

⁹⁷ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.27-28.

⁹⁸ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.22-23.

⁹⁹ Макара В. Пройдений шлях... – С.69-70.

10 червня 1916 р. до семінарії надійшла звістка про наступ російської армії, тому семінаристи мусили скоро виїхати до своїх родин. Взимку 1916-1917 рр. лінія фронту проходила на околиці Станиславова, лише в липні 1917 р. Галичина повернулася під владу австрійської адміністрації. Увесь цей період о. Миколай Чарнецький залишався в Станиславові, знову надаючи душпастирську опіку потребуючим¹⁰⁰.

Восени 1917 р. єпископ Г.Хомишин окремою відозвою до духовенства і вірних Станиславівської єпархії оголосив про відновлення Станиславівської духовної семінарії¹⁰¹. З цього часу о. М.Чарнецький знову продовжив «з питомою собі ревністю» виконувати своє служіння духівника та професора духовної семінарії¹⁰². Але тепер, мабуть, внаслідок «духовної еволюції» воєнного часу, о. Миколай продовжує свої духовні пошуки в напрямку чернечого ідеалу. Реконструюючи «історію покликання» о. М.Чарнецького, його біограф о. Р.Бахталовський зазначає, що о. Миколай, схильний до аскетичного способу життя, спершу довго роздумував над вибором відповідного чернечого Чину – Василиян, Студитів чи Редемптористів*, врешті, прийнявши рішення на користь останнього¹⁰³. Очевидно, значний вплив на його вибір справив візит до духовної семінарії в Станиславові на початку 1918 р. двох отців Редемптористів – ігумена монастиря в Уневі о. Йосифа Схрейверса й о. Йосифа Бали, колишнього студента семінарії та першого секретаря єпископа для українців католиків в Канаді Микити Будки¹⁰⁴. Власне, цей візит отців Редемптористів до Станиславова, як підкреслюють біографи й дослідники, дав свої позитивні плоди: у вересні 1918 р. до Чину вступив о. Стефан Бахталовський, в грудні того ж року – о. Григорій Шишкович, в січні 1919 р. – о. Роман Бахталовський, в серпні того ж року – о. Володимир Породко¹⁰⁵. Роль о. Миколая як духівника семінарії у формуванні цих покликань до Чину була достатньо вагомою, навіть вирішальною. Нарешті, о. Миколай також вирішує обрати чернечий стан, покидаючи працю в духовній семінарії в Станиславові. Так завершується його «другий станиславівський» період життя і служіння.

У серпні 1919 р. о. Миколай Чарнецький з метою вступу до Чину Редемптористів приїхав до їхнього тимчасового монастиря, що розташувався у давній митрополичій палаті в Уневі¹⁰⁶. У цей час до

¹⁰⁰ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.23.

¹⁰¹ Вісник Станиславівської Єпархії, Станиславів, 1917, ч.1, с.2; Григорій, Єпископ. Відозва в справі отворення духовного семинара в Станиславові від 21 січня 1918 р., 4 с.

¹⁰² [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.17.

* Подібна «історія покликання» з роздумами щодо Чинів Василиян, Студитів і Редемптористів була в о. Степана Йосифа Бахталовського, про що свідчить його рідний брат о. Роман – детальніше див.: Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.38-39.

¹⁰³ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.28-29.

¹⁰⁴ Див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.17-18; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.34-35. Дані про студента Йосифа Балу в Станиславівській духовній семінарії – див.: Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1909. – С.195.

¹⁰⁵ Див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.18-19; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.39-40; Бубній М., ерм. ЧНІ. Редемптористи візантійсько-українського обряду у Львівській митрополії УГКЦ в 1913 – 1939 роках... – С.92-93. Довідка із «Метрики кліру...»: о. Шишкович Григорій Адольф – див.: ДАІФО. – Ф.504, оп.1, спр.330д (1887 – 1941 рр., м. Станиславів. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887 – 1941 рр. Том 5). – арк.166.

¹⁰⁶ Див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.22; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.41; Макар В. Пройдений шлях... – С.72.

громади Редemptористів в Уневі належали ігумен о. Йосиф Схрейверс, магістр новиків о. Гектор Кінцінгер, о. Яків Янсенс, о. Йосиф Бала, новик Іван Бала та брат Богдан Дальонуа¹⁰⁷. Уже 1 вересня 1919 р. о. М.Чарнецький разом з усіма іншими Редemptористами переселився до нового монастиря в Збоїськах біля Львова, заснованого ще в жовтні 1918 р. за сприяння митрополита А.Шептицького¹⁰⁸. Власне тут, у Збоїськах, о. Миколай одразу ж пройшов 15-денні реколекції з метою приготування до облечин¹⁰⁹. Обряд облечин о. М.Чарнецького в чернечу рясу провів 15 жовтня* 1919 р. ігумен монастиря о. Й.Схрейверс, а проповідь з цієї нагоди виголосив о. Г.Шишкович¹¹⁰.

Після облечин о. М.Чарнецький розпочав новіціят, метою якого було більше пізнання харизми згромадження Редemptористів та формування кандидата-новика на місіонера. У той час, як свідчить біограф, до новіціяту Отців Редemptористів зголошувалося багато кандидатів¹¹¹. Такий наплив до монастиря, імовірно, був частково пов'язаний із складною суспільно-політичною ситуацією в Східній Галичині, інкорпорованій до складу Польщі, адже значна частина української молоді, розчарованої поразкою, вела активні духовні пошуки, зокрема, і в напрямі чернечого ідеалу, хоча згодом не всі новики витримували випробувань. Сам о. Миколай, переживши духовну еволюцію, дещо вирізнявся серед новиків монастиря, навіть більше – доктор теології, колишній професор і духівник духовної семінарії, як підкреслює біограф, «всіх їх будував і бадьорив на душі своїм прикладом... Він точно й радо сповняв усі обов'язки, вправи і праці новіціяту, навіть такі, що їх не мав обов'язку сповняти. Все те виконував зовсім природно, без найменшого сліду самохвальби. Нічим не вирізнявся від других, хіба більшою ревністю і покорою. З новиками жив по-дружньому, як звичайний братчик»¹¹².

Поступово новик о. Миколай «входить в життя новіціяту», розпорядок якого наближений до чернечого: «раз у тиждень – день усамітнення, щодня спільний часослов, читаний, а не співаний, три розважання, Хресна дорога, лекція магістра, покута й оскарження провин»; значну частину дня присвячено фізичній праці – ремонту будинку монастиря після війни, будівництву монастирської каплички та наведенню порядку в ній, допомозі братчикам в домашній праці, заготовці дров тощо. З метою пізнання «духу Чину» о. Миколай вивчає правило та читає в оригіналі італійською твори засновника Чину о. Десюрмона, у молитовній практиці схильний до афективної молитви. Невдовзі він, зважаючи на виїзд на місії отців з монастиря, стає також сповідником і проповідником для вірних з навколишніх парафій, які відвідують Богослужіння в

¹⁰⁷ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.36-37; [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.25.

¹⁰⁸ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.22; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.39-40, 47.

¹⁰⁹ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.47, 49.

* за іншими даними, 10 жовтня 1919 р. – див.: Марунчак М.Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624.

¹¹⁰ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.23.

¹¹¹ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.22-23.

¹¹² [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.24.

монастирській каплиці¹¹³. Навчання в новіціяті о. Миколая Чарнецького тривало один рік і, хоча за правилами Чину передбачено «другий новіціят», під час якого редемпторист вивчає «теорію побудови місії» та розробляє цикл місійних проповідей, йому довелося згодом вчитися «на полі бою»¹¹⁴, тобто вже під час проведення місій й щоденного служіння.

Після закінчення новіціяту о. Миколай Чарнецький 16 жовтня 1920 р. у монастирській каплиці в Збоїськах склав довічні чернечі обіти на руки ігумена о. Й.Схрейверса¹¹⁵. Очевидно, тепер о. Миколай, зважаючи на його докторат з теології та відсутність у монастирі викладача богослов'я, міг би стати професором новіціяту, однак, як зауважує біограф, настоятелі вважали, що новий отець-редемпторист «ще замало осягнув дух свого Чину», а тому направили його до нового дому згромадження в Станиславові¹¹⁶. Так редемпторист о. Миколай Чарнецький у віці 36 років повернувся до міста Станиславова, в якому провів половину свого життя (тобто 18 років, а саме у 1896–1904, 1909–1919 роках)¹¹⁷, і з цього моменту починається «третій станиславівський період» його життя та служіння.

У Станиславові за сприяння єпископа Г.Хомишина, який старався залучити молодий Чин Редемптористів для місійної праці на терені єпархії, ігумен о. Й.Схрейверс в січні 1920 р. оголосив про заснування нового дому згромадження¹¹⁸. Спершу отці Редемптористи (о. Й.Схрейверс, о. Трчка та о. Г.Шишкович), за дозволом владики поселилися в кількох кімнатах духовної семінарії, їхньою «домашньою» каплицею стала каплиця семінарії, а для душпастирської обслуги Г.Хомишин надав їм церкву св. Йосифа в передмісті «на Гірці»¹¹⁹. За таких обставин прибув до Станиславова й о. Миколай Чарнецький. Характерно, що біографи не вказують точної дати його приїзду до Станиславова, лише зазначають, що це відбулося після закінчення новіціяту та складання обітів¹²⁰; на цій підставі можемо приблизно датувати цю подію жовтнем – листопадом 1920 року. Очевидно, основною метою його перебування в Станиславові було формування місіонера-апостола Чину Редемптористів. З цією метою настоятелі Чину призначили його сповідником та проповідником в церкві св. Йосифа «на Гірці». Водночас, як стверджує біограф, на прохання єпископа Г.Хомишина, дещо роздратованого поверненням колишнього найкращого духівника семінарії, настоятелі Чину мусили дозволити о. Миколаю стати професором догматичного богослов'я та духівником семінарії. Тоді о. Миколай знову провів серію духовних реколекцій для студентів-богословів, а в січні 1921 р. – підготовчі реколекції перед

¹¹³ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.25; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.50-52.

¹¹⁴ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.59-60.

¹¹⁵ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.25; Марунчак М.Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Пекар А. Великий праведник – владику Микола Чернецький... – С.379.

¹¹⁶ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.60.

¹¹⁷ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.61.

¹¹⁸ Вуянко М. Монастирі Івано-Франківська (Станиславова). Перша половина ХХ ст. – Івано-Франківськ: Нова Зоря. – С.117.

¹¹⁹ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.60-61.

¹²⁰ [Бахталовський] о. С.-Й. Миколай Чарнецький... – С.25; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.61.

ординацією (рукоположенням) на священників двох редемптористів¹²¹. Влітку 1921 р. о. Й.Схрейверс придбав на вулиці Панській новий будинок для монастиря, з якого було зручніше обслуговувати церкву св. Йосифа. У новому монастирі о. М.Чарнецький додатково виконував обов'язки «міністра», тобто заступника ігумена, будучи матеріально відповідальною особою. Однак через надмірне милосердя до вбогих, якого допускався на основі правил Чину (Устав, п.1066), о. Миколая невдовзі усунули з цієї посади¹²². Разом з тим, його місійна праця як редемпториста в Станиславові увінчалась значним успіхом. Але на початку 1922 р. настоятелі Чину Редемптористів вирішили провести зміни: о. Г.Кінцінгер перейшов до Станиславова, а о. Й.Схрейверс повернувся до Львова, забравши з собою о. Миколая Чарнецького¹²³. Таким чином, з цього часу закінчується «третій станиславівський період» життя і служіння о. Миколая.

Авторитет о. М.Чарнецького як доктора богослов'я, очевидно, вирішили позитивно використати в Станиславові, залишаючи його аж до 1938 р. в офіційних списках професорів богословського лицю ім. св. Івана Золотоустого при духовній семінарії (як професора фундаментальної догматики та філософії), що відображено в «Шематизмі Станиславівської єпархії»¹²⁴. Так само його прізвище фігурує в офіційному списку викладачів духовної семінарії в Станиславові, підготовленому Станиславівським воєводою до проекту державного бюджету Польщі на 1930–1932 рр.¹²⁵. Проте біограф о. Р.Бахталовський, застерігаючи «майбутніх біографів нашого героя» від можливих помилок, пояснює наявність прізвища о. М.Чарнецького в списках викладачів духовної семінарії тим, що деякі «дійсні викладачі Станиславівської семінарії не мали необхідних університетських дипломів, аби отримувати урядову зарплату»¹²⁶.

Завершуючи нарис служіння о. Миколая Чарнецького в Станиславові, зазначимо, що на початку 1922 р. він був призначений соцієм (помічником магістра) новіціату Отців Редемптористів у монастирях в Збоїськах та Голоску біля Львова, а згодом також професором ювенату (малої семінарії) Отців Редемптористів у Збоїськах¹²⁷. У 1924 р. о. Миколай разом з іншими Отцями Редемптористами активно проводить місії у містах і селах Галичини¹²⁸, що навіть викликає підозру в «антидержавній діяльності» з боку польської поліції, яка встановила за ними

¹²¹ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.61-62; [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.25.

¹²² Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.63.

¹²³ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.64.

¹²⁴ Див.: Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1925. – С.279; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1927. – С.138; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1929. – С.162; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1931. – С.131; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1935. – С.20; Шематизм... Єпархії Станиславівської на рік Божий 1938. – С.17. Порівн.: Альманах Станиславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини / Редактор-упорядник Б.Кравців. – Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен: Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ, 1975. – С.93.

¹²⁵ ДАІФО. – Ф.2, оп.2, спр.933 (15.04. 1929 – 12.06. 1930 рр. Списки викладачів Станиславівської духовної семінарії). – арк.1, 4, 6, 7.

¹²⁶ Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.61-62.

¹²⁷ Детальніше див.: [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.26-27; Бахталовський Р. Апостол з'єднання... – С.64, 67-68.

¹²⁸ [Бахталовський] о. С.-Й. Николай Чарнецький... – С.27.

спостереження¹²⁹. В одному з донесень повітової команди поліції в Станиславові зазначалося, що «останню таку місію відбули о. Бахталовський і о. Чарнецький (підкреслення моє. – авт.), імовірно, з метою відвідання місця, де проживав Йосафат Кунцевич. Територіями згаданих місій є околиці на Поліссю, Підляшшю і Волині...»¹³⁰. У листі команди державної поліції у Львові до повітової команди поліції в Станиславові підкреслювалося, що «найбільше на місії виїжджають Редемптористи зі Станиславова, адже вони виключно над цим і працюють»¹³¹. Отже, місійна праця о. Миколая в Станиславові дала добрі плоди, а його духовний зв'язок не переривався і пізніше. У 1926 р. о. М.Чарнецький призначений ігуменом монастиря Отців Редемптористів у Костополі на Волині, а 16 січня 1931 р. Папа Пій XI номінував його «Апостольським Візитатором слов'ян візантійського обряду у Польщі»¹³². Характерно, що головним святителем під час єпископської хіротонії о. д-ра М.Чарнецького 8 лютого 1931 р. в Римі був Станиславівський владика Григорій Хомишин¹³³.

Життєвий шлях блаженного Миколая Чарнецького, більш відомого в історіографії як редемпториста та Апостольського візитатора на Волині, починається на Городенківщині й надалі тривалий час – близько 20 років – пов'язаний із Станиславовом. Отож, можемо говорити про «станиславівську епоху» в житті та служінні блаженного, в якій умовно виокремлюються три «станиславівські» періоди: перший – це час навчання в гімназії (1896–1904 рр.), другий – це час його праці в духовній семінарії (1910–1919 рр.), третій – це час місіонерської праці як редемпториста в духовній семінарії та на парохії св. Йосифа «на Гірці» (1920–1922 рр.). Особливий інтерес, звичайно, становить період його діяльності як духівника та професора духовної семінарії в Станиславові, упродовж якого він «духовно еволюціонував» від ідей, сформованих під впливом реформ єпископа Г.Хомишина, до ідеалу чернечого життя та місійного служіння в Чині Отців Редемптористів.

Проблеми для вивчення на перспективу. Наше дослідження «станиславівської епохи» життя блаженного Миколая Чарнецького, звичайно, не позбавлене «білих плям», тобто невирішених проблем, що у перспективі можуть бути розв'язані іншими істориками на підставі нововиявлених джерел. Так, потребує уточнення дата і місце ієрейських свячень Миколая Чарнецького (2, 3 чи 31 жовтня, в Станиславові або Циганах Борщівського повіту). Незрозумілим є запис в офіційній «Метриці кліру» про призначення о. Миколая у 1912 р. почесним радником єпископської

¹²⁹ ДАІФО. – Ф.68, оп.2, спр.64, (16.09.1924 – 6.06.1928 рр. Листування з повітовими управліннями державної поліції про встановлення діяльності монахів-редемптористів – членів бельгійського релігійного ордену). – арк.1, 10.

¹³⁰ ДАІФО. – Ф.68, оп.2, спр.64, (16.09.1924 – 6.06.1928 рр. Листування з повітовими управліннями державної поліції про встановлення діяльності монахів-редемптористів – членів бельгійського релігійного ордену). – арк.1.

¹³¹ ДАІФО. – Ф.68, оп.2, спр.64, (16.09.1924 – 6.06.1928 рр. Листування з повітовими управліннями державної поліції про встановлення діяльності монахів-редемптористів – членів бельгійського релігійного ордену). – арк.11.

¹³² Пекар А. Великий праведник – владика Микола Чернецький... – С.379; Марунчак М. Г. Ісповідник Кир Миколай Чернецький... – С.623-624; Макар В. Пройдений шлях... – С.72.

¹³³ Макар В. Пройдений шлях... – С.73.

консисторії в Станиславові. Цікаво було б з'ясувати, чи під час навчання М. Чарнецького в Станиславівській гімназії під впливом настоятеля бурси о. М. Семенова, відомого москвофільськими настроями, сформувалися якісь «москвофільські симпатії», які «розвіялися» упродовж війни. Варто деталізувати місцевості, в яких під час Першої світової війни о. Миколай надавав душпастирську опіку віруючим. Врешті, потребує додаткових аргументів відповідь на питання, чому прізвище о. М. Чарнецького після його виїзду 1922 р. зі Станиславова продовжує фігурувати аж до 1938 р. в офіційних списках викладачів духовної семінарії. Крім цих уточнень «деталей біографії» блаженного, також окремої реконструкції потребує процес його «духовної еволюції», що завершився вибором Чину Редemptористів.

Ihor Pylypiv, Ruslan Deliatynsky.

The life and serving of Nicholas Charnetsky in Stanyslaviv (1910–1922)

The article analyzes the activities of Charnetsky Nicholas in his "Stanislaviv period" (1910–1922), including his work as a professor and spiritual father of the seminary, pastor in some localities of Stanislaviv Diocese and a missionary of Redemptorists Order.

Keywords: *theological seminary in Stanislav, professor and spiritual father of the seminary, Redemptorists Order, missionary.*